

Arviointikertomus vuodelta 2022

Tarkastuslautakunta 1.8.2021-31.5.2025

LAPINLAHTI

Sisällysluettelo

Lapinlahden kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022	2
1. Tarkastuslautakunta	2
1.1 Tarkastustoiminta	2
2. Tarkastuslautakunnan katsaus	4
3. Valtuuston asettamat tavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi vuonna 2022	5
3.1. Kunnanhallitus	8
3.2. Konserniohjaus	9
3.3. Palvelulautakunta.....	11
3.4. Tekninen lautakunta.....	13
3.5. Ympäristölautakunta	14
3.6 Hyvinvoinnin edistäminen.....	15
4. Yhteenveto tilikaudesta 2022	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Lapinlahden kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022

1. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.8.2022 alkaen oli seuraava:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Rauno Savolainen, puheenjohtaja	Tuomo Lahtinen
Ari Turunen, varapuheenjohtaja	Risto Ollikainen
Anneli Valta-Lisitsin	Pia Kyyrö-Harju
Kari Tuovinen	Kauko Hiltunen
Irma Korhonen	Minna Jääskeläinen

Lautakunnan sihteerinä on toiminut asianhallintasihteeri Sanna Nissinen 1.1. - 31.12.2022.

Valtuustokauden alussa tilintarkastusyhteisöksi tilikausille 2021–2024 valittiin Itä-Suomen Tilintarkastus Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Timo Nuutinen ja avustavana tilintarkastajana HM Jarmo Heikkinen. Tilintarkastaja on osallistunut lautakunnan kokouksiin harkintansa mukaan.

1.1 Tarkastustoiminta

Kuntalain 121 §:n 2 momentin 2, 3 ja 5 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan on

- arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa
- toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Arviointityön suorittamiseksi lautakunta on hyväksynyt nelivuotissuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten.

Arvion antamiseksi lautakunta on kokoontunut kaksitoista kertaa ja kuullut seuraavien kokoustensa yhteydessä johtavia luottamushenkilöitä sekä viran- ja toimenhaltijoita seuraavasti:

Pvm.	Kuultava/tutustumispaikka	Aihe
25.1.2022	Teknisen lautakunnan puheenjohtajat Marko Rahkola ja Sami Taimela	Teknisen lautakunnan toiminta ja suuntaviivat kuluvalle valtuustokaudelle
	Tekninen johtaja Rami Linna	Teknisen toimen yleiskatsaus

	Kaskihovi Oy:n toimitusjohtaja/isännöitsijä Sirpa Poussa	Kaskihovi Oy:n yleiskatsaus
22.2.2022	Johtava lääkäri Jukka Tiihonen Kunnanjohtaja Janne Airaksinen ja hallintojohtaja Ulla Nikulainen	Perusterveydenhuollon yleiskatsaus Talouden ja hallinnon tilanne katsaus
29.3.2022	Sosiaalityöntekijä Raija Ruotsalainen ja avohuollon ohjaaja Tiina Husso-Moilanen Johtava sosiaalityöntekijä Sirpa Halme-mies	Vammais- ja kehitysvamma palveluiden yleiskatsaus Sosiaalityön yleiskatsaus
19.4.2022	Kunnanjohtaja Janne Airaksinen ja hallintojohtaja Ulla Nikulainen	Talouden ja hallinnon tilanne katsaus
5.9.2022	Kunnanjohtaja Janne Airaksinen ja hallintojohtaja Ulla Nikulainen Nuorisotyöntekijä/lähiesimies Tanja Jokiniemi, nuoriso-ohjaaja Tuija Huttunen ja Sari Ruotsalainen	Talouden ja hallinnon tilanne katsaus Nuorisotoimen yleiskatsaus
26.9.2022	Palomestari Risto-Matti Raatikainen Projektipäällikkö Anu-Riikka Kolari	Pelastustoimen yleiskatsaus Aktivoi -hankkeen yleiskatsaus
31.10.2022	Kulttuurikoordinaattori Kirsti Tiirikainen sekä kulttuuri- ja osallisuuskoordinaattori Ilona Tuomi Palvelulautakunnan puheenjohtaja Antti Valta	Kulttuuritoimen yleiskatsaus Palvelulautakunnan alaisten toimintojen yleiskatsaus
28.11.2022	Asumispalveluiden esihenkilö Mirja Ruotsalainen Puistomestari Arto Ruuskanen	Tutustuminen palvelukeskus Orvokin toimintaan ja tiloihin Maa- ja metsätilojen, puistojen ja yleisten alueiden, leikkikenttien, uimarantojen ja kaavateiden yleiskatsaus
19.12.2022	Johtava lääkäri Jukka Tiihonen Matin ja Liisan koulun apulaisrehtori Sari Jokelainen Kunnanjohtaja Janne Airaksinen ja hallintojohtaja Ulla Nikulainen	Perusterveydenhuollon yleiskatsaus Tutustuminen Sirenin koulurakennukseen Talouden ja hallinnon yleiskatsaus

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat oman harkintansa mukaan ilmoittaneet esteellisyydestään asioita käsiteltäessä.

Kaikki tarkastuslautakunnan jäsenet ovat seuranneet valtuuston ja kunnanhallituksen työskentelyä kunnan kotisivuilta. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet muiden toimielinten päätöksentekoa seuraavasti:

Kunnanhallituksen henkilöstöjaosto	Rauno Savolainen
Palvelulautakunta	Irma Korhonen, Ari Turunen
Tekninen lautakunta	Rauno Savolainen, Kari Tuovinen
Ympäristölautakunta	Anneli Valta-Lisitsin

Lautakunta on saanut selonteon tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista tilintarkastajan raporteissa ja on perehtynyt tilintarkastuskertomukseen.

Lautakunta on suorittanut kuntalain 84 §:n mukaisten kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoitusten valvonnan kokouksessaan 26.10.2021 ja saattanut ilmoitukset 1.11.2021 valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusilmoitukset ovat luettavissa kunnan kotisivuilla.

2. Tarkastuslautakunnan katsaus

Vuoden 2022 tilinpäätös toteutui heikompana kuin muutetussa talousarviossa ennakoitiin. Tasekin painui tilinpäätös vuoden jälkeen tappiolle. Kunnassa toiminnalliset tavoitteet saatiin toteutettua vuoden aikana hyvin, mutta talouden tasapainotuksessa ja budjetin toteutumisessa epäonnistuttiin. Sosiaali- ja Terveysosastolla oli vuoden aikana merkittäviä ylityksiä suunniteltuun budjettiin nähden. Soten poistuessa vuoden 2023 alusta kunnantalouden arviointi/budjetointi helpottuu merkittävästi, kun arvaamattomia ylityksiä ei tule enää sotesta.

Lapinlahdella on aktiivisesti panostettu kuntalaisille suunnattuihin liikuntapaikkoihin. Tarkastusvuoden aikana Haminamäelle valmistuivat kuntoportaat ja entiseen junamonttuun valmistui tekonurmi-kenttä huoltorakennuksineen. Nämä molemmat investoinnit sijoittuvat Lapinlahden taajamaan.

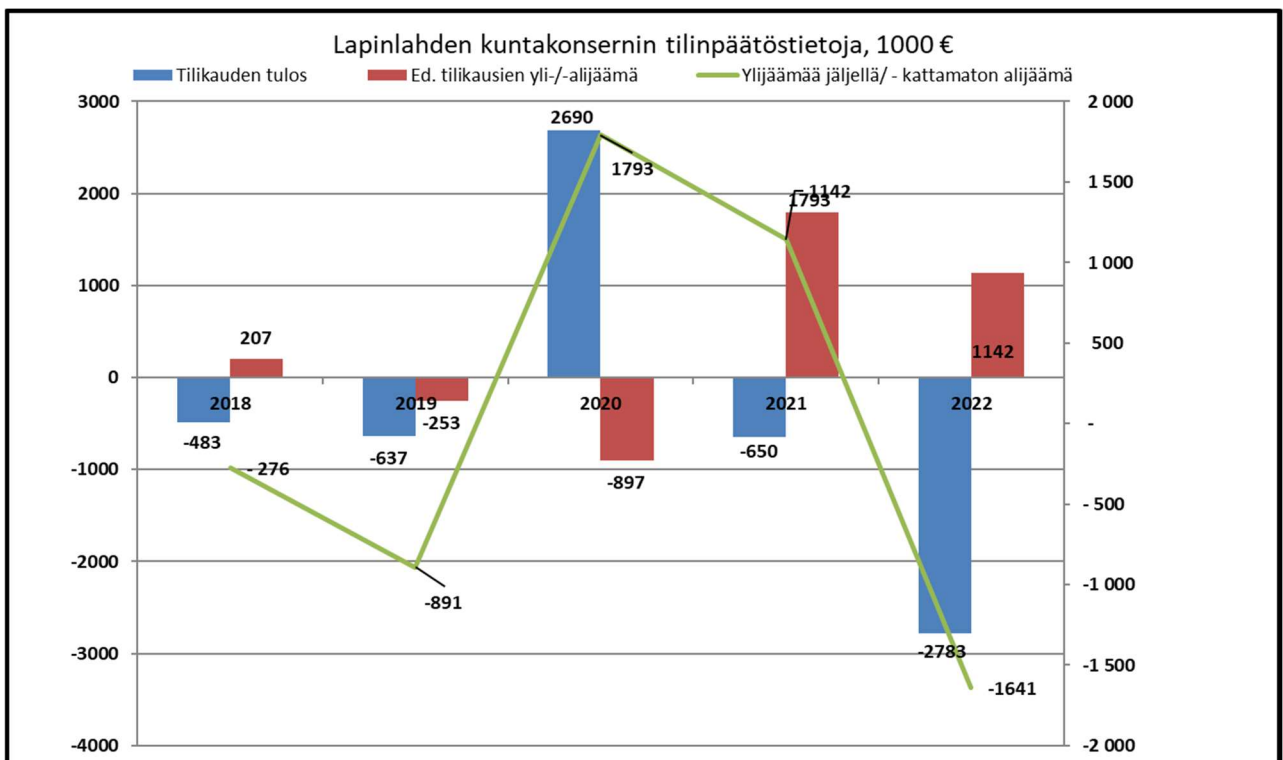
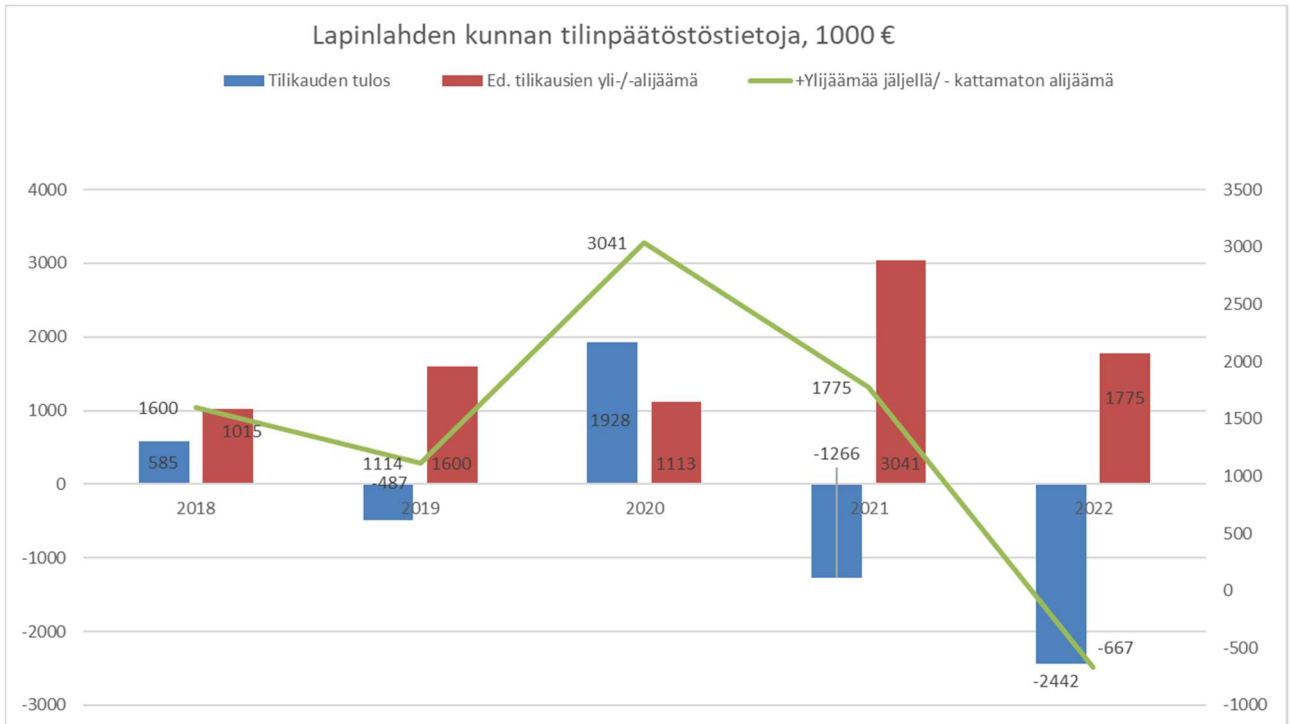
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntaan saataisiin muuttamaan uusia pysyviä asukkaita. Yrityksille pitää kunnan pystyä tarjoamaan rakennuspaikkoja, hallitiloja ym. jotta kaikki yrityksiin mahdollisesti syntyvät työpaikat hyödyttäisivät kuntaa.

Kouluissa oppilasmäärät laskevat hiljalleen vuosivuodelta, tämä aiheuttaa tulevaisuudessa mietintää luokkien kokoa suunniteltaessa. Pienemmissä kouluissa joudutaan mahdollisesti muodostamaan yhdysluokkia.

Tarkastuslautakunta pyysi vuoden 2021 arviointikertomuksen pohjalta kunnanhallitusta antamaan selvityksen valtuustolle esittämistään havainnoistaan. Selvitys esitettiin valtuustolle lokakuussa 2022 ja hyväksyttiin valtuutettujen toimesta. Tarkastuslautakunta antaa vuoden 2022 arviointikertomuksen pohjalta uusia havaintoja ja toivoo, että havaintoihin tartutaan viime vuoden tavalla.

3. Valtuuston asettamat tavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi vuonna 2022

Lapinlahden kunta saavutti talousarviossa määritellyt toiminnalliset tavoitteet melko hyvin. Taloudellisissa tavoitteissa jäätiin suunnitellusta talousarviosta huomattavasti. Töitä talouden tasapainottamiseksi on tehty kaikilla hallinnon aloilla. Vuoden 2022 tilikauden tulos on 2,5 miljoonaa euroa alijäämäinen. Alijäämäisen tuloksen myötä tase on alijäämäinen 0,6 miljoonaa euroa.

Toimintatuotot ja –kulut

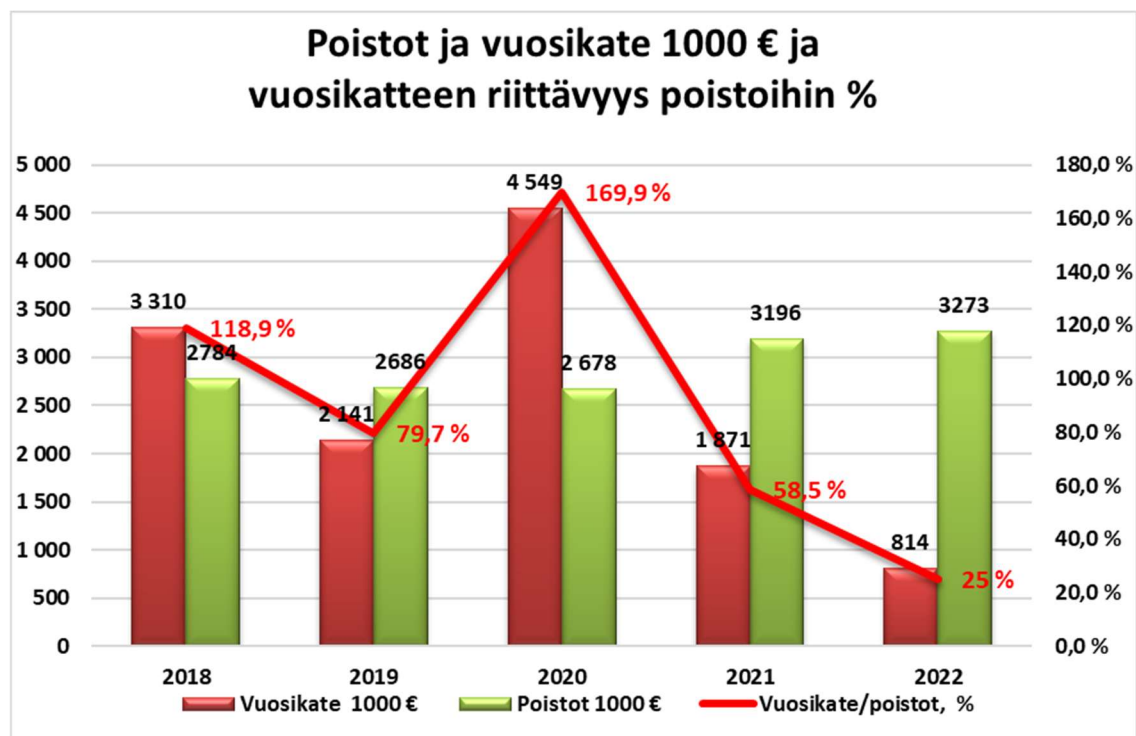
Ulkoiset toimintatuotot laskivat edellisvuoteen verrattuna 3,5 prosenttia eli n. 0,3 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 931,04 euroa/asukas (v.2021 945,70 euroa/asukas).

Ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 4,3 prosenttia eli 3,1 miljoonaa euroa. Suurimmat euromääräiset kasvut ovat palvelujen ostoissa 3,2 miljoonaa sekä avustuksissa (kasvu edelliseen vuoteen 0,5 milj. euroa). Toimintakulut ovat 8 347,00 euroa/asukas (v.2021 7865,70 euroa/asukas).

Kulut (tuloslaskelman ulkoiset kulut) 1000 € ja %-osuudet									
	2018		2019		2020		2021		2022
Henkilöstökulut	30 671	47,4	31 425	47,0	32 597	47,4	34 467	47,2	34 238
Palvelujen ostot	25 036	38,7	25 934	38,7	26 505	38,6	29 738	40,7	32 966
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 197	6,5	4 159	6,2	4 414	6,4	4 553	6,2	4 280
Avustukset	3 556	5,5	4 050	6,1	3 764	5,5	2 775	3,8	3 086
Muut toimintakulut	973	1,5	1 102	1,6	1 182	1,7	1 224	1,7	1 319
Muut rahoituskulut	247	0,4	258	0,4	264	0,4	248	0,3	296
	64 680	100,0	66 928	100,0	68 726	100,0	73 005	100,0	78 207
Kulujen muutos vuosien 2018 - 2022 aikana 1 000 € ja %									13 527

Vuosikatteen riittävyys

Vuosikate oli 89 euroa/asukas (v.2021 202 euroa/asukas). Vuoden 2022 tilinpäätöksessä vuosikate oli 0,8 miljoonaa euroa (v.2021 1,8 miljoonaa euroa). Vuosikate heikkeni edellisvuodesta 1,0 miljoonaa euroa eli 55,6 prosenttia. Vuosikatteen riittävyys oli 59 prosenttia poistoista ja arvonalentumisista.

Verot ja valtionosuudet

Tuloveroprosentti oli 21,25. Kokonaisverotulot kasvoivat 0,6 miljoonalla eurolla eli 2,8 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet nousivat 1,5 miljoonalla eurolla eli -4,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Verotulot ja valtionosuudet ovat yhteensä 66,9 miljoonaa euroa ja

niiden osuus kunnan tuloslaskelman mukaisista tuloista on yhteensä 87,17 prosenttia.

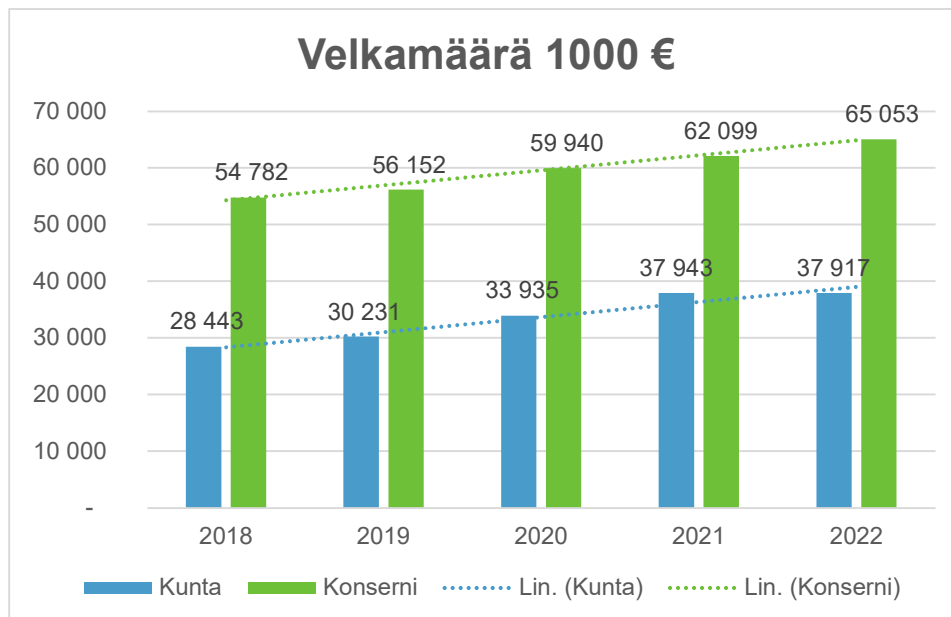
Lainat

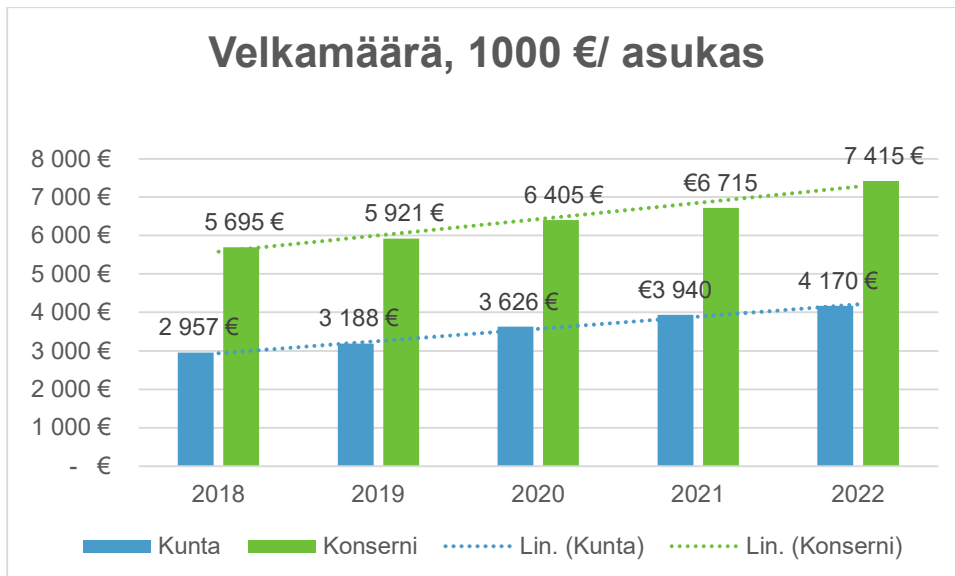
Pitkäaikaista lainaa oli kertomusvuoden alussa 36,4 miljoonaa euroa (3 935 euroa/asukas) ja sitä lyhennettiin 3,33 miljoonalla eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 3,8 miljoonaa euroa, joten kertomusvuoden lopussa pitkäaikaista lainaa oli 36,9 miljoonaa euroa (4 054 euroa/asukas). Pohjois-Savon kuntien lainamäärä on keskimääräin 3 922 euroa/asukas (talousarvio 2022 tiedot).

Lainakanta on kasvanut vuodesta 2018 (28 443 000 euroa) 9 474 000 euroa.

Kassan riittävyys vuonna 2022 oli yksi päivä, kun se vuonna 2021 oli kymmenen päivää. Koko konsernin lainakanta oli yhteensä 7 153 euroa/asukas (v.2021 6 715 euroa/asukas). Konsernin velkamäärä on alhaisempi kuin Pohjois-Savon kuntien keskiarvo 8 658 euroa/asukas.

Kuntakonsernin lainakanta oli vuoden lopussa noin 65 miljoonaa euroa. **Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 74 prosenttia (v. 2021 74 prosenttia). Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osuus kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Raja-arvo on 50 prosenttia.** Tulevaisuudessa on syytä kiinnittää huomiota lainamäärän kasvuun, joka aiheuttaa riskin korkotason mahdollisesti muuttuessa. Merkittävän riskin aiheuttaa myös tuleva sote alue kiinteistöjen käytön ja vuokrauksen kautta.

3.1. Kunnanhallitus

Yleishallinto

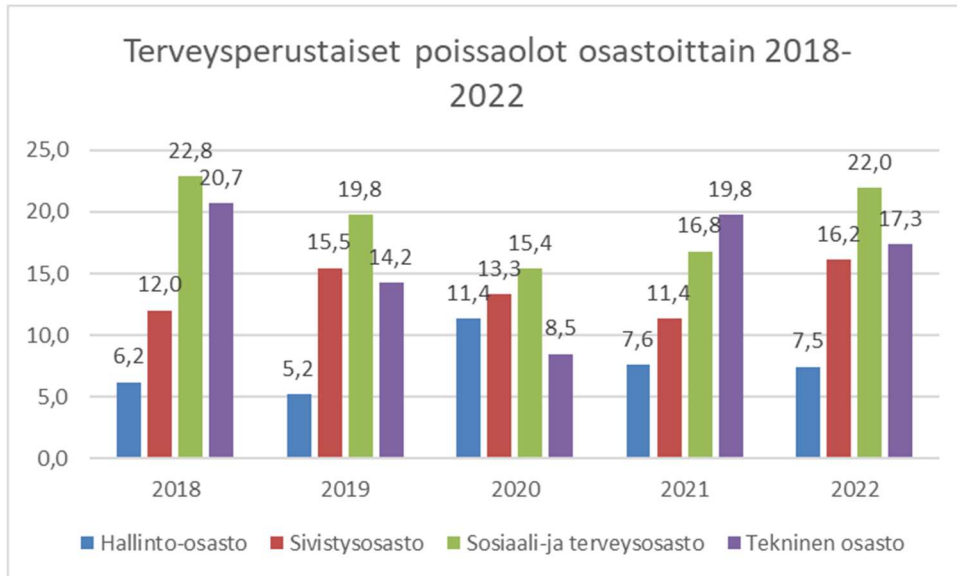
Kunnanhallitus vastaa valtuuston asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta. Kunnanhallitus ohjaa, johtaa ja kehittää kunnan hallintoa ja palvelutoimintoja. Asioiden valmistelu Lapinlahden kunnassa on jatkunut hyvällä tasolla. **Tarkastuslautakunta haluaa korostaa päivitetyn kuntastrategian toteuttamista sekä jalkauttamista hallinnossa ja lautakuntatasolla osana talousarvioprosessia ja kunnan tulevaisuuden suunnittelua.**

Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 573 vakinaista työntekijää (v.2021 610). Määräaikaisessa työsuhteessa palveli 134 työntekijää. Yhteensä henkilöstöä oli 707 (v.2021 744). Henkilöstön kokonaismäärä väheni 37 henkilöllä edellisvuoteen verrattuna. Työllistämisvaroin oli palkattuna kaikkiaan 42 työntekijää (v.2021 40) eripituisissa työsuhteissa. Tarkastelukauden aikana eläkkeelle jäi 21 henkilöä (v.2021 16). Henkilöstökulut olivat 34,2 miljoonaa euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vähennystä henkilöstökuluissa oli 0,3 miljoonaa euroa. Tähän vaikutti muun muassa rekrytointivaikeudet. Ammattihenkilöstön rekrytointihaasteita on ollut monella osastolla kunnassa tarkastusvuoden aikana.

Terveysperusteisia poissaolopäiviä kertyi yhteensä 13 655 kalenteripäivää, joka on 2 481 kalenteripäivää enemmän kuin vuonna 2021. Terveysperustaisten poissaolojen määrä oli 19,3 sairauspäivää /työntekijä (v.2021 15,0). Terveysperusteisista poissaoloista syntyvä kustannus Lapinlahden kunnalle keskipalkalla laskettuna oli 1,8 milj. euroa (v.2021 1,5 milj. euroa).

Vakinaisen henkilöstön terveysperustaiset poissaolot kasvoivat 22 % vuodesta 2021 ja määräaikaisten 31 %. Poissaolot vähenivät hallinnossa ja kasvoivat sivistysosastolla. Hallinto osasto alitti tavoitteena olevan 10 pv/työntekijä rajan.

Sairauspoissaolomäärät vakituiset ja määräaikaiset

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016
vakinaiset	11172	9739	9006	11531	10901	9557	9026
määräaikaiset	1933	1435	1598	1565	2401	1627	1806
yhteensä	13655	11174	10604	13096	13302	11184	10832

Työllistäminen

Lapinlahden kunnan työllisyysstrategian mukaisesti tavoitteena on jo pidemmän aikaa ollut passiivisen työmarkkinatuen menojen pienentäminen, mihin tarkastuslautakuntakin on kiinnittänyt huomiota edellisvuosien arviointikertomuksissa. Kunta maksoi Kelalle korvausta pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuesta 542 393 euroa (v.2021 683 214 euroa). Korvausta maksettiin viime vuonna keskimäärin 108 työttömästä kuukausittain, joka on vähemmän, kuin vuonna 2021 (138,5). Yhtä pitkäaikaistyöttöistä kohden kunnan maksuosuus oli noin 5002 euroa vuodessa (v.2021 4 933 euroa).

Lapinlahden kunta työllistää vuosittain nuoria monipuolisiin kesätöihin. Nuorten kesätyöllistäminen toteutettiin yhteistyössä 4H-yhdistysten kanssa. Nuorten kesätyöllistämiseen käytettiin 52 500 euroa (v.2021 52 500 euroa), josta 10 000 euroa käytettiin kesätyötukeen. Kesätyötä haki 79 (v. 2021 105) nuorta, joista määrärahojen puitteissa 62 (v.2021 79) nuorta työllistettiin. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että nuorten kesätyöhakuun panostetaan myös tulevaisuudessa niin, että mahdollisimman monella nuorella on mahdollisuus työllistyä.

3.2. Konserniohjaus

Nykyinen kuntalaki rakentuu konserniajattelun ympärille. Kuntalain (14§) mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Kuntakonsernilla on iso vaikutus kunnan talouteen ja toimintaan. Konsernin tuloslaskelma osoittaa vuoden 2022 osalta n. 2,8 milj. euroa alijäämää, jonka jälkeen konsernitase on alijäämäinen 1,6 miljoonaa euroa.

Konsernilla ei ole taloudellista puskuria, joka lisää mahdollisten riskien määrää myös tulevaisuudessa. Konsernilähtöiseen ajatteluun, toimintaan ja sen kehittämiseen tulee kiinnittää edelleen huomiota.

Viitostien Ykköstilat Oy

Lapinlahdelle perustettiin viime vuonna 34 uutta yritystä, vuoden lopussa yrityksiä oli 632. Yritystoimintansa lopetti 10 yritystä (v.2021 34 yritystä). Yhtiön tilojen vuokrausaste vuonna 2022 oli noin 85 prosenttia (vuonna 2021 83%). Viitostien Ykköstilat on parantanut tulostaan merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Pitkään tappiollinen toiminta on saatu käännettyä kannattavaksi

Lapinlahden Kaskihovi Oy

Yhtiön tavoite ja toiminnan pääperiaate on tarjota Lapinlahdella asuville tai Lapinlahdelle töihin tuleville tarpeita vastaava asunto. Vuonna 2022 kaikille paikkakunnalle töihin tuleville ja asuntoa hakeville järjestettiin asunto.

Asuntojen laskennallinen käyttöaste on pysynyt lähes edellisvuoden tasolla. Vuonna 2022 käyttöaste oli 98,0 prosenttia (v.2021 98,1 prosenttia). Yhtiön asuntokanta on vanha ja tulevaisuudessa edessä on asuntojen korjauksia. Vuoden aikana on tehty kiinteistöillä peruseräparannuksia, jotka toteutettiin ilman lainarahaa. Yhtiö on varautunut uudiskohteiden käynnistämiseen ja vanhojen, käyttöikänsä lopussa olevien rakennusten purkamiseen. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että yhtiössä on kiinnitetty huomiota rakennusten kunnon ja korjausten dokumentointiin. Vuoden 2023 aikana yhtiö esittää konsernijohdolle suunnitelman korjaustarpeista ja investoinneista sekä Kaskihovi Oy:n taloudellisista riskeistä.

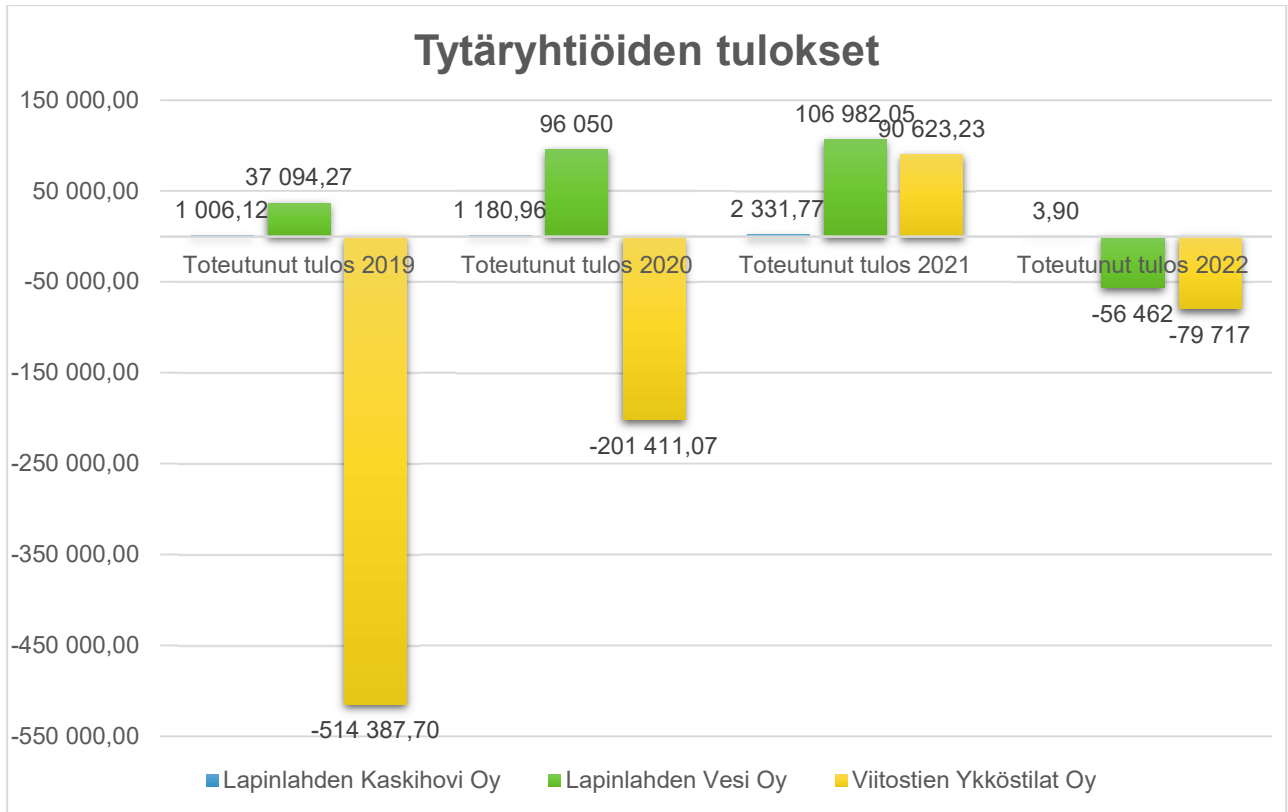
Lapinlahden Vesi Oy

Lapinlahden Vesi Oy:n toiminta on jatkunut hyvänä niin taloudellisilla ja toiminnallisillakin mittareilla. Yhtiö vastaa hyvänlaatuisen talousveden toimittamisesta kunnan asukkaille ja teollisuudelle sekä vastaa siitä, että jätevedet puhdistetaan voimassa olevien ympäristölupaehtojen mukaan. Talousveden laatu pysyi hyvänä vuonna 2022 näytteiden perusteella.

Yhtiössä on mietitty veden saantia ja toimintavarmuutta poikkeusoloissa. Merkittävien käyttöpaikkojen yhdistämistä verkostolla on myös mietitty. Tarkastuslautakunta uskoo, että yhtiön talous tulee säilymään entisellä pohjalla myös tulevaisuudessa. Ylä-Savon jätevesi/vesi-operointiselvityksen osalta on päädytty olla osallistumatta selvityksessä esitettyyn yhteistyöhön.

Tytäryhtiöiden tulokset olivat seuraavat:

Yhtiö	Toteutunut tulos 2019	Toteutunut tulos 2020	Toteutunut tulos 2021	Toteutunut tulos 2022
Lapinlahden Kaskihovi Oy	1 006,12	1 180,96	2 331,77	3,90
Lapinlahden Vesi Oy	37 094,27	96 050,00	106 982,05	-56 462,00
Viitostien Ykköstilat Oy	-514 387,70	-201 411,07	90 623,23	-79 717,00

3.3. Palvelulautakunta

Palvelulautakunnan haasteina jatkuvat määrärahojen hallittavuus sekä työvoiman rekryointihaasteet erityisesti vanhuspalveluihin. Sosiaali- ja terveysosastolla tuli huomattavia ylityksiä talousarvioon nähden. Sosiaali- ja terveysosastolle myönnettiin kaksi kertaa lisää määrärahoja, siltikin määrärahat ylitettiin.

Vammais- ja kehitysvammaistyön menot ylittyivät vuosittain. Muutetun talousarvion jälkeenkin ne ylittyivät 292 620 eurolla. Asiakaspalvelujen ostot ylittyivät lopullisessa toteutumassa 261 900 eurolla, koska kehitysvammalain mukaista toimintaa ostettiin asiakkaille enemmän. Vähäisenkin palvelutarpeen muutos vaikuttaa merkittävästi talousarvion toteutumiseen.

Lapinlahden kunnalla ei ole ollut tarjolla riittävästi paikkoja asumispalveluita tarvitseville, joka on johtanut siihen, että on jouduttu ostamaan palvelua yksityiseltä sektorilta. Tehostetun asumispalvelujen paikkoja on ostettu palvelusetelillä vuonna 2022 yhteensä vajaa 700 000 eurolla.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot Lapinlahdella kiinnittivät tarkastuslautakunnan huomion hyvinvointikertomuksessa. Lisääntynyt alkoholin käyttö yksi merkittävä syy tapaturmiin, mikä huolestuttaa tarkastuslautakuntaa. Ennaltaehkäisevätyö on tärkeää huomioida.

Sosiaalityö

Apua tarvitsevien lasten määrä on pysynyt edellisen vuoden tasolla lastensuojeluilmoitusten ollessa 292 (v.2021 331). Sijoitettujen lasten määrä on kasvanut 154 % edelliseen vuoteen verrattuna. Sijoitettuna on ollut 20 henkilöä enemmän, kuin vuonna 2021. Ylityksiä sosiaalityössä syntyi lastensuojelun sijoituksista, perhehoidonpalkkioista sekä asiantuntijapalveluista perhekuntoutuksessa. Päihde-työssä käyntien määrä laski kertomusvuonna ollen 404 (v.2021 573). Vastaavasti puhelin ja etäkontaktia kirjattiin 821.

Tärkeää olisi huomioida perheiden tukeminen ja ennaltaehkäisevätyö, jottei ongelmat ehdi kasvaa liian suuriksi. Lastensuojelussa on yhdellä työntekijällä maksimissaan 35 lasta. Resurssit ovat ääri-ajoilla, joihin tuo helpotusta uuden työntekijän palkkaaminen. Ennalta ehkäisevässä perhetyössä tavoitteena on huomata ongelmat varhaisessa vaiheessa ja vähentää huostaanottoja. Lastensuojelu ilmoituksia on paljon ja huostaanotot ovat lisääntyneet. **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä ennaltaehkäisevän työn onnistumista, jotta välttyttäisiin kalliilta sijoituksilta.**

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon akuuttivastaanotto toimii hoitajavetoisesti. Lääkäri on tarvittaessa määrittä-
mässä hoidon tarvetta ja varmistamassa osaamisen. Etävastaanottoja lääkäreillä 58 ja hoitajilla 394 kappaletta.

Laitoshoitopaikkojen riittämättömyys aiheuttaa haasteita ja lisäkuluja sakkomaksujen muodossa. Sakkomaksut muodostuvat, kun potilas joutuu odottamaan jatkohoitoa erikoissairaanhoidossa. Haasteita perusterveydenhoidon puolella aiheuttaa työntekijöiden vaikea saatavuus. Esimerkiksi osastoja jouduttu sulkemaan/supistamaan työntekijä pulan vuoksi.

Erikoissairaanhoito

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tilikauden tulos on n. 3,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

Kotihoito

Kotihoidon puolella rekrytointi haasteet ovat jatkuneet. Tästä syystä on jouduttu turvautumaan edelleen työntekijöiden ostopalveluihin. Koulutettua henkilöstöä tiedetään olevan työmarkkinoilla, mutta heidän kiinnostuksensa ja soveltuvuutensa alan töihin on selvittämättä. Työntekijöiden kuormittuvuus on tiedostettu ja asian korjaamiseksi tehdään koko ajan töitä. Keväällä 2022 on valmistunut 3 henkilöä lähihoitajaksi oppisopimuskoulutuksesta.

Omaishoitajien hoidettavien intervallijaksojen saatavuuteen tulisi panostaa, jotta omaishoitajien työtaakkaa helpotettaisiin. Omaishoitajat tekevät työtä jaksamisen ääriajoissa. Intervallijaksot liian lyhyitä ja hoidettavien viihtyvyyteen tulisi myös kiinnittää huomiota. Tarkastuslautakunnan mielestä tilannetta parantaisi, jos omaishoitajille olisi useammin tarjolla hoitoapua kunnalta. Lyhyempiin tai pidempiin hoitajaksoihin.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusopettajien rekrytointi on haaste Lapinlahdella kuten muuallakin Suomessa. Digitalisaatiota hyödynnetään varhaiskasvatuksen palveluissa, esimerkiksi lasten hoitoajat ilmoitetaan sähköisen palvelun kautta. Samoin lasten hoitoaikoja seurataan ja kirjataan sähköiseen järjestelmään. Asiakasmäärät varhaiskasvatuksessa vähentyneet, kun syntyvyys pienentynt.

Ostopalvelut

Lapinlahden kunnassa ostopalvelut ovat lisääntyneet viimeisien vuosien aikana. Soteosaston ostopalvelujen kilpailuttamiseen on kiinnitetty enemmän huomiota. Ostopalveluiden käytöstä saatavien säästöjen määrää ei ole pystytty tarkkaan selvittämään. Tarkastuslautakunta toivoo jatkossa tarkkaa

harkintaa ostopalvelujen käytössä.

Lukio

Lukion opiskelijamäärä on pysynyt 200 opiskelijan lukemissa jo useamman vuoden ajan. Kuvataiteen opiskelijoiden lukumäärässä on ollut pientä kasvua viimeisen viiden vuoden aikana. Vuonna 2022 lukiossa oli 167 oppilasta, joka on 2 oppilasta vähemmän kuin vuonna 2021. Opiskelijalukumääriä tulee seurata tulevien vuosien aikana ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä, jos luvut lähtevät laskuun.

Nuorisopalvelut

Nuoria on kohdattu sosiaalisessa mediassa pandemian jälkeenkin. Poikkeusolot ovat myös osoittaneet nuorisotilojen ja muiden kohtaamispaikkojen tärkeyden. Nuorten pahoinvointi on jossain määrin lisääntynyt koronan seurauksena.

Etsivällä nuorisotyöllä oli vuonna 2021 62 asiakasta, jotka olivat iältään 15–26-vuotiaita. Vuoden aikana päätökseen saatiin 44 asiakkuutta ja vuodelle 2022 siirtyi 18 asiakasta. Kunnan nuorisotyöntekijät omaavat hyvät kontaktit kunnan nuoriin. Taustalla on vuosien saatossa rakennettu luottamus. On tärkeää, että uudet työntekijät sopeutuvat työympäristöön ja tutustuvat kunnan nuoriin huolella. Valpas toiminta etsivän nuoristyön kanssa on lisännyt nuorisotyöntekijöiden töitä. Toiminta nuoren tukena voi kestää useitakin vuosia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä rahoituksen jatkumista, jotta toiminnassa voidaan vastata nuorten tarpeeseen.

Nuorisopalvelujen merkitys Lapinlahden kunnan nuorille on suuri. Jos nuorisopalveluiden taso laskee, se näkyy nuorison hyvinvoinnissa.

3.4. Tekninen lautakunta

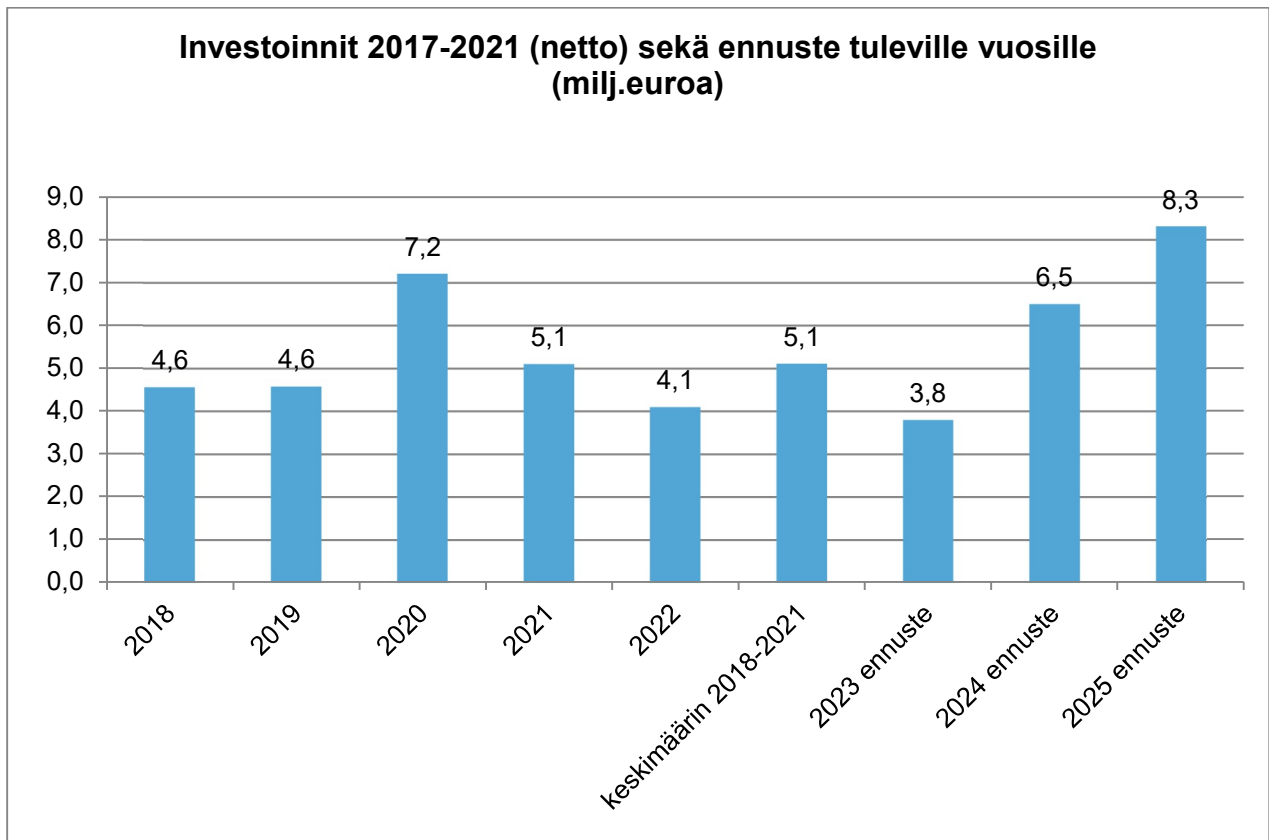
Tekninen lautakunta vastaa kunnan teknisten palveluiden tulosalueen tehtävien hoitamisesta. Tekninen lautakunta jatkoi Lapinlahden kuntastrategian toteuttamista vuonna 2022. Teknisen osaston osalta kuntastrategiaa on toteutettu monipuolisesti. Painopisteenä on ollut muun muassa ajantasaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä, investointien suunnitelmallisuus ja kustannustehokkaat palvelut. Teknisellä osastolla tapahtui useampia henkilömuutoksia vuoden 2022 aikana. Kunnan kiinteistökannassa on korjausvelkaa noin 10 milj. euroa. Sirenin koulun remontti aloitettiin vuonna 2021 ja se valmistui syksyllä 2022. Teknisellä osastolla vuoden 2022 toteuma oli lähellä budjettia. Suurin investointi oli Sirenin koulurakennuksen peruskorjaustyö Lapinlahden taajamassa. Lapinlahden kunta on investoinut tuleville vuosikymmenillä merkittävillä koulu- ym. rakennuksilla. Myös kaavateitä kunnostettiin vuoden aikana suunnitellun mukaan.

Vuoden aikana Lapinlahden tonttitarjonta parantui merkittävästi, kun Alapitkällä Rönkälän alueen kaava saatiin valmiiksi ja alueen tontit tulivat myyntiin. Alueelle on vuoden 2022 aikana alettu rakentaa yhtä taloa. Lapinlahdella onkin nyt kohtuu hyvin tarjolla tontteja eri puolilla kuntaa. Näiden tonttien toivotaankin saavan uusia rakentajia puoleensa, näin saataisiin kuntaan paljon kaivattuja uusia asukkaita. Tarkastuslautakunta mielestä tonttien hinnoittelulla voitaisiin parantaa niiden kiinnostavuutta.

Investoinnit

Lapinlahden kunnan investointimenot vuonna 2022 ylsivät 4 286 062 euroon. Rahoitusosuuksien määrä tästä oli 144 268 euroa. Investointeja nettomenona kertyi kaikkiaan 4 141 795 euroa. Sirénin

koulurakennuksen peruskorjauksen loppuun saattaminen ja Jussinpihan salaoja- ja sadevesijärjestelmien uusiminen olivat ainoastaan kohdassa uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet.

Liikenneväylät ja yleiset alueet

Tulosityksikön toiminnan tarkoituksena on luoda edellytykset turvalliselle ja sujuvalle liikkumiselle vuodenajasta tai liikkumismuodosta riippumatta. Peruskorjaus- ja päällystysohjelman toteutusta jatkettiin vuonna 2022 määrärahojen puitteissa. Toimintakate alittui 21 620 eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Toiminnantuotot ylittyivät 128 080 euroa puu- ja maa-alueiden myynnistä.

Lapinlahti-Varpaisjärvi tien kunto ja turvallisuus kuntakeskusten välillä on herättänyt paljon keskustelua, johon tarkastuslautakunta pyytää päättäjiä kiinnittämään huomiota.

Liikuntatoimi

Lapinlahden kunta on aktiivinen asuinpaikka, joka tarjoaa ilmaisia ja monipuolisia liikuntapalveluja asukkaalleen. Liikunnallisista harrastusmahdollisuuksista vastaavat muun muassa useat eri urheiluseurat, kansalaisopisto ja järjestöt. Liikuntatoimi osallistuu vuosittain myös merkittävien tapahtumien järjestämiseen. Uusimpia kohteita tekonurmikenttä sekä kuntoportaat. Loppuvuodesta 2022 Lapinlahden jäähalli Oy:lle maksettiin ylimääräistä kompensatiota käyttökuluihin.

3.5. Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnan alaisuuteen kuuluvat rakennusvalvonta, ympäristösuojelu sekä pelastustoimi. Alueellinen pelastustoimi toimii Kuopion kaupungin organisaatiossa ja pelastustoimen palvelut ostetaan alueelliselta pelastuslaitokselta. Ympäristölautakunnan tehtävänä ja toiminta-alueena on johtaa

ja kehittää ympäristöpalveluja sekä toimia esimerkiksi maankäytön, rakentamisen ja ympäristönsuojelun toimintojen viranomaisena Lapinlahden kunnassa.

Rakennusvalvonta

Kiinteistöverotietojen tarkastaminen on jatkunut vuodesta 2017. Tarkoituksena on selvittää verottajan kiinteistörekisterin ja rakennusvalvonnan rekisterin perusteella järjestelmästä puuttuvat rakennukset ja ilmoitetaan ne Digivirastoon. Määräaikainen työntekijä teki tarkastustyötä, mutta sitä ei saatu loppuun vuoden 2021 aikana. Hanketta jatketaan muun työn ohessa. Rakennusten loppukatselmuksia on pitämättä ja niitä ei päästy tekemään vuoden 2021 aikana, koska palkattu työntekijä (ympäristötarkastaja) teki töitä pääasiassa ympäristösuojelun puolella.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun tulosityksikön tehtävänä on käsitellä lupia ja ilmoituksia, suorittaa valvontaa ja antaa neuvontaa ja ohjausta sekä tehdä ympäristöön liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä niin, että kunnan asukkaille turvataan terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava elinympäristö. Ympäristönsuojelunlainsäädäntö on muuttunut viime vuosina. Lupamenettelyjä on sujuvoitettu ja viranomaistoiminnan painopistettä on siirretty enemmän valvontaan. Kuntien valvottavaksi on siirtynyt useita lupaa vaativia kohteita valtion ympäristöhallinnosta.

Teknisellä osastolla on tehty järjestelyjä niin, että palvelusihteerin työpanoksesta kohdistetaan ympäristönsuojelun tulosityksikölle yksi työpäivä viikossa. Ympäristönsuojelussa tapahtuneiden henkilöstövaihdosten myötä rästissä ollutta työtä on saatu tehtyä. Työtä on tehty kiireellisyys järjestyksessä. Säännölliseen valvontaan pyritään saamaan lisää resursseja tulevina vuosina. Valvottavia kohteita on Lapinlahdella paljon.

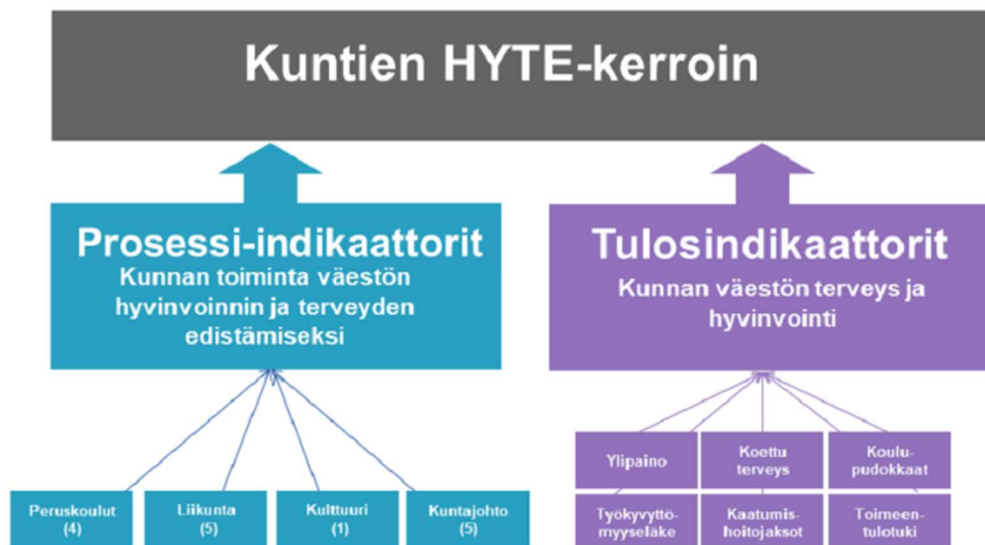
3.6 Hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Terveystieteilaki (1326/2010) velvoittaa kuntia valmistelevaan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kerran valtuustokaudessa ja raporttoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma toimii johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön suunnittelun ja toimeenpanon perustana.

Kunnille otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös soteuudistuksen jälkeen. Kannustin otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtiosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Soteuudistuksessa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden järjestettäväksi, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla. Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Lapinlahdelle on laadittu laaja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021–2025, jonka pohjalta arvioidaan vuosittain suunnitelman toteutumista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan hyvinvointitehtävä tulee korostumaan hyvinvointialueen muodostumisen jälkeen. Lautakunta kannustaa yleisesti vahvaan sidosryhmien osallistamiseen asioiden suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa. Hyvinvointiraportissa vuodelta 2022 on nostettu hyvin esille merkittävimpiä vaikutustekijöitä ja niitä on avattu selkeästi. Tarkastuslautakunta toivoo, että hyvinvoinnin- ja terveyden edistämiseen kiinnitetään huomiota kaikilla palvelualueilla tulevina vuosina.

4. Yhteenveto tilikaudesta 2022

Tilivuodessa hyvää

- Sosiaali- ja terveystalouden toimivuus kunnan omana toimintana
- Verotulojen merkittävä kasvu
- Liikuntapalvelut hyvällä tasolla
- Työttömyysprosentin lasku 9,8 prosenttiin (v.2021 11,2%)
- viranhaltijoiden vaihtuessa eri osastoilla toiminta saatiin hoidettua hyvin

Tilivuodessa huonoa

- vanhuksille sattuneiden tapaturmien määrän merkittävä kasvu tilastollisesti (HYTE-raportti)
- Tilinpäätöksen huomattava alijäämäinen lopputulos, taseessa kattamatonta alijäämää
- Sotepuolen talouden seurannan ajantasaisuus puutteellista
- Uuden henkilöstön rekrytoinnin haasteet
- Asukasluvun vuosittainen vähentyminen

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta antamaan selvityksen valtuustolle arvioinnin yhteydessä tehtyihin havaintoihin:

1. Millä tavalla kunta valmistautuu velanhoitoon tulevaisuudessa
2. Millä keinoilla taseen alijäämä on tarkoitus kattaa tulevina vuosina
3. Kuinka voitaisiin ennaltaehkäistä vanhusten tapaturmia, jotka lisääntyneet merkittävästi
4. Miten kunta voisi edistää hyvää mainettaan niin yritys- kuin asuinpaikkana

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä ja kunnan työntekijöitä vuoden 2022 aikana tehdystä hyvästä yhteistyöstä.

Lapinlahdella 24.5.2023

Rauno Savolainen
puheenjohtaja

Ari Turunen
varapuheenjohtaja

Irma Korhonen
jäsen

Anneli Valta-Lisitsin
jäsen

Kari Tuovinen
jäsen